

Çocuk Evliliği Yapan Kadınlarda Çift Uyumu ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travması

Mehmet Güneş¹, Hilal Selcuk², Süleyman Demir¹, Aslıhan Okan İbiloğlu¹, Mahmut Bulut¹, Mehmet Cemal Kaya¹, Ahmet Yılmaz³, Abdullah Atli¹, Aytekin Sır¹

Öz: Çocuk evliliği yapan kadınlarda çift uyumu ve çocukluk çağı ruhsal travması

Amaç: Çocuk evliliği yapan kadınların işlevselliğini bozan birçok problemlerle karşılaştıkları bildirilmiştir. Çocuk evliliği yapan kadınların çocukluk çağında daha fazla ruhsal travmaya maruz kalmış olabileceğini ve çift uyumlarının daha fazla bozulmuş olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada çocuk evliliği yapan kadınlarda çocukluk çağı ruhsal travmasını ve çift uyumunu araştırmayı amaçladık.

Yöntem: Çalışmanın örneklemi 2013 yılı Temmuz-Ağustos ayları arasında Dicle Üniversitesi Kadın Doğum ve Hastalıkları Polikliniğine rutin gebelik kontrolü için başvuran gebe kadınlardan seçildi. Çalışma grubu rutin gebelik kontrolü için başvuran 83 gebe arasından çalışma kriterlerini sağlayan sağlıklı 50 gebe kadın seçilerek oluşturuldu. Tüm katılımcılar psikiyatrist tarafından standardize edilmiş görüşme aracı olan SCID kullanılarak değerlendirildi. Araştırmacılar tarafından oluşturulan sosyodemografik veri formu, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CCRTÖ), Çift Uyum Ölçeği (CUÖ) ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (ACYÖ) uygulandı.

Bulgular: Çift uyumu eşler arası birliktelik boyutu (EABB) ve duygulanım ifade boyutu (DİB) alt ölçek puanları çalışma grubunda kontrol grubuna kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur (sırasıyla $p=0.015$, $p=0.003$). Çift uyumunu en sık çocukluk çağı ruhsal travması, evlenme yaşı, ilk gebelik yaşı, cinsel istismar ve cinsel şiddete maruz kalma gibi faktörlerin etkilediği bulundu. CCRTÖ'de emosyonel istismar ($p=0.04$) ve fiziksel ihmal ($p=0.035$) puanları çalışma grubunda kontrol grubuna kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca çalışma grubunda kontrol grubuna kıyasla evliliğin ilk yıllarında fiziksel ($p=0.001$) ve cinsel şiddete ($p=0.007$) maruz kalma oranları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Cinsel istek, cinsel uyarılma ve ACYÖ toplam puanı çalışma grubunda kontrol grubuna kıyasla istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı bulunmuştur (sırasıyla $p=0.012$, $p=0.034$, $p=0.048$).

Sonuç: Çalışmamızda çocuk evliliği yapanlarda çift uyumu ile çocukluk çağı travması ve cinsel işlevlerin birlikte değerlendirildiği ilk çalışmadır. Çalışmamızda çocuk evliliği yapanların çift uyumunun bozulmuş olduğu ve buna en fazla çocukluk çağı ruhsal travması, erken yaşta evlenme, çocuk yaşta gebe kalma, cinsel istismar ve cinsel şiddete maruz kalmanın neden olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda çocuk evliliği yapanların çocukluk çağında daha fazla emosyonel istismar, fiziksel ihmale / şiddet ve cinsel şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca çocuk evliliği yapan kadınların cinsel işlevlerinin önemli oranda bozulduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: çocuk evliliği, çift uyumu, çocukluk çağı ruhsal travması, cinsel işlev bozukluğu

Journal of Mood Disorders (JMood) 2016;6(2):63-70

ABSTRACT:

Marital harmony and childhood psychological trauma in child marriage

Objective: As it known, the problem of child marriage is increasing in last years and primarily affect girls. Worldwide, child marriage is most often occurs in poor, rural communities, as in some regions of Turkey. Unfortunately, the child marriage may have been affected the negative way of functionality which emerging the many problem. For instance, child marriages are twice as likely to be victims of domestic violence with impaired marital harmony than their peers who marry later. A further stronger effect of child marriage that is higher rates of witnessing to domestic violence for thier children. The aim of this study was to investigation of childhood psychological traumas with marital harmony in women who had married as child.

Method: The study population was consisted the two women groups. First group was including the 50 women who had married before the ages of 18, whereas the second (namely, control) group was including the 50 of 87 women who had meets the inclusion criteria of our study and married after the ages of 18. Our participants were admitted to outpatient unit of Department of Gynecology and Obstetrics, Faculty of Medicine University of Dicle for the examination of routine pregnancy, between the months July 2013 and august 2013, in Turkey.

All participants were examined by a trained psychiatrist (with SCID assessment). After then, the sociodemographic data form which prepared by the study authors based on the sociodemographic features of region, Arizona sexual experience scale (ASES), dyadic adjustment scale (DAS), and childhood trauma questionnaire (CTQ) were applied.

Results: Dyadic cohesion (degree to which respondent and partner participate in activities together) and affection expression (degree to respondent agrees with partner regarding emotional affection) subscale scores were found significantly lower in the study group (respectively, $p=0.015$, $p=0.003$). Also, marital harmony was mostly affected by the childhood traumas, age of marriage, age of first pregnancy, sexual abuse and violence. We found that the scores of emotional ($p=0.04$) and physical abuse ($p=0.035$) subscales in CTQ were significantly higher in study group than the control group. Also, we found that the sexual and physical violence were significantly higher in study group than the control group, particularly during the early years of marriage (respectively, $p=0.007$, $p=0.001$). The sexual desire, sexual arousal and ASES total scores were significantly different among the three groups (respectively, $p=0.012$, $p=0.034$, $p=0.048$).

Conclusions: As far as we know that, our study is the first study for evaluating in a combination of the childhood trauma, sexual dysfunctionality, and marital harmony in the child marriage. We found here; marital harmony was significantly impaired in child marriage. Particularly, it was determined that the childhood traumas, married in early ages, sexual abuse and violence with become pregnant as a child.

Consequently, we demonstrated that childhood marriage was significantly associated with higher rate of emotional abuse, physical and sexual violence. Also, sexual functions were mostly impaired in women who had married in childhood.

Keywords: childhood marriage, marital harmony, childhood traumas, sexual functionality disorder

Journal of Mood Disorders (JMood) 2016;6(2):63-70

¹Dicle Üniversitesi, Psikiyatri Kliniği, Diyarbakır-Türkiye

²Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Diyarbakır-Türkiye

³Dicle Üniversitesi, Aile Hekimliği Kliniği, Diyarbakır-Türkiye

Yazışma Adresi / Address reprint requests to: Mehmet Güneş, Dicle Üniversitesi, Psikiyatri Kliniği, Diyarbakır-Türkiye

Elektronik posta adresi / E-mail address: m63gunes@gmail.com

Geliş tarihi / Date of received: 22 Mart 2016 / March 22, 2016

Kabul tarihi / Date of acceptance: 25 Nisan 2016 / April 25, 2016

Bağıntı beyanı:

M.G., H.S., S.D., A.O.İ., M.B., M.C.K., A.Y., A.A., A.S.: Yazarlar bu makale ile ilgili olarak herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Declaration of interest:

M.G., H.S., S.D., A.O.İ., M.B., M.C.K., A.Y., A.A., A.S.: The authors reported no conflict of interest related to this article.

GİRİŞ

Çocuk evlilikleri eşlerden en az biri ya da her ikisi 18 yaş altında olan bireyin ruhsal, fiziksel ve fizyolojik gelişimini tamamlamadan yasal ya da yasal olmayan evlilik yapması olarak tanımlanmaktadır (1-3) Bu evlilikler ‘çocuk evlilikleri’, ‘erken yaş evlilikleri’, ‘çocuk gelinler’ ya da ‘zorla evlilikler’ gibi farklı şekillerde tanımlanmıştır (4).

Çocukluk döneminde fiziksel ve psikososyal gelişimi olumsuz yönde etkileyen stres verici davranışlar ve yaşantılarla karşılaşılması çocukluk çağı travmaları olarak kabul edilmektedir (5). Çocukların karşılaşabileceği travmatik olaylar şiddet, aile içi veya dışı cinsel saldırı, eleştirilme, ihmal, kazalar, doğal afetler, kayıplar, tıbbi hastalıklar, savaşlar olarak sayılabilir. Bazı durumlar stres verici bir olay gibi görünmese de travma algısının bireyselliğinden dolayı travma etkisi yapabilir (6,7). Çocuk evlilikleri çocuk hakları ihlali olarak değerlendirilmektedir (1,3). Çocuk evlilikleri bireyin ruhsal ve bedensel gelişimi etkileyen, eğitimlerini aksatan, mesleki ve sosyal işlevselliği bozan önemli bir travmatik faktör olarak değerlendirilmektedir (8). Çocukluk çağı travma öyküsünün, birçok psikiyatrik hastalık ile ilişkisi olduğu bilinmekte ve hastalık oluşumu için risk faktörü olarak değerlendirilmektedir (9-11). Soylu ve arkadaşlarını yaptığı çalışmada çocuk evliliği yapan kadınların %27.1’inin duygusal şiddete/istismara, %14.6’sının ise evlendirildiği kişi tarafından fiziksel şiddete/istismara maruz kaldığı saptanmıştır. Olguların %45.8’ine en az bir ruhsal bozukluk tanısı konduğu, majör depresif bozukluk ve uyum bozukluğunun en sık konulan tanıları olduğu belirlenmiştir. Ayrıca olguların %8.2’sinde travma sonrası stres bozukluğu, %29.2’sinde intihar düşüncesinin, %20.8’inde intihar girişiminin olduğu saptanmıştır (11).

Evliliğin bireylerin çift uyumu evlilikteki doyum, mutluluk, işlevsellik ve sorunları çözebilme becerilerine göre değerlendirilir (12,13). Çift uyumunu etkileyen birçok faktör tanımlanmıştır. Evlilik yaşı, travmatik yaşantılar, gebelik, iletişim çatışmaları, eş tutum ve davranışları, sosyal destek, evlilik biçimi, cinsel işlevler, çocuk sayısı, fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklar, eğitim düzeyi, evlilik süresi, eşler arasındaki yaş farkı, ev içi sorumlulukların paylaşımı, kültürel farklılıklar, sosyoekonomik durum çift uyumunu etkileyen önemli etmenler olarak belirlenmiştir (14,15). Evlenme yaşı ile çift uyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Yıldırım’ın yaptığı çalışmada çocuk yaşta evlilik yapanların çift uyumunun bozuk olduğu, evlilik yaşı yüksel-

dikçe çift uyumunun arttığı gösterilmiştir (14). Fakat çift uyumunu hem çocukluk çağı travmaları hem de erken yaşta evlilikler cinsel işlevleri etkileyerek bozabileceği ileri sürülmüştür (16-18).

Gebelik kadınlığa özgü bir işarettir. Birçok kadın cinsel kimliğinin belirteci olan gebelik durumu ile gurur duyar. Gebeliği planlı olan ve ebeveynliği benimseyen çiftlerde gebelik süreci mutlu ve uyumlu geçer (19,20). Çocuk sahibi olma içgüdüleri farklı bir psikodinamiktir. Kadın sevdiği eşinden bir şey yaratmak, yeni bir yaşam kurmak, kendine ait bir arkadaş edinmek ister (21,22). Bazı kültürlerde gebelik ile evliliğin temelini sağladığı düşünülür, kadının eşinin dikkatini cinsel yönden çektiğinin bir işareti olarak kabul edilir (20). Gebelik, ebeveynlerin evliliğe uyumunu sağlayan normal bir yaşam olayıdır. Ayrıca çeşitli stres faktörleriyle karşılaşan çiftlerin ebeveynliğe geçiş dönemi olarak da görülebilir. Hali hazırda ve geçmişte yaşanan stres faktörleri, gebe kadının eşiyle ilişkilerini ve uyumunu etkiler (21,23).

Çocuk evliliği yapan gebe kadınlarda çocukluk çağı travması ve çift uyumunun birlikte değerlendirildiği çalışma literatürde bulunmamaktadır. Çocuk evliliği yapan kadınların çocukluk çağında fiziksel ve cinsel travmaya daha fazla maruz kalmış olabileceğini ve bundan dolayı gebelik durumunda bile çift uyumunun anlamlı düzeyde bozulmuş olarak devam edebileceğini düşünmekteyiz.

YÖNTEM

Çalışma ve Kontrol Grupları

Çalışmanın örnekleme 2013 yılı Temmuz-Ağustos ayları arasında Dicle Üniversitesi Kadın Doğum ve Hastalıkları Polikliniğine rutin gebelik kontrolü için başvuran gebe kadınlardan seçildi. Çalışma grubu rutin gebelik kontrolü için başvuran 83 gebe arasından çalışma kriterlerini sağlayan 50 çocuk evliliği (18 yaşından önce evlenmiş) yapmış olan gebe kadın seçilerek oluşturuldu. Kontrol grubu ise 18 yaşından sonra evlenmiş 87 gebe kadın arasından çalışma kriterlerini sağlayan sağlıklı 50 gebe kadın seçilerek oluşturuldu. Tüm katılımcılar psikiyatrist tarafından değerlendirildi. Çalışmamıza 15-65 yaş arası kişiler dahil edildi.

Çalışma grubuna gebelik komplikasyonu ve riskli gebelik gibi gebelikle ilgili sorunu olanlar alınmadı. Ayrıca ilkokul mezunu olmayanlar, psikiyatrik rahatsızlığı olanlar, şiddetli sistemik hastalığı olanlar, epilepsi, diabetes mellitus,

hipertansiyon, alkol madde bağımlılığı, şiddetli kafa travması olanlar, zekâ geriliği olanlar ve herhangi bir sebepten ilaç kullananlar (Gebelikte rutin verilen ilaçlar hariç tutuldu. Örneğin folik asit gibi) dâhil edilmedi.

Katılımcılara bilgilendirilmiş gönüllü olur formu imzalatıldıktan sonra sosyodemografik bilgi formu ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (ÇÇRTÖ), çift uyum ölçeği (ÇUÖ) ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (ACYÖ) uygulandı. Araştırma için Dicle Üniversitesinden gerekli idari izinler ve yerel etik kurul onayı alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Sosyodemografik Veri Formu: Çalışma için araştırmacılar tarafından hazırlanan, yaş, cinsiyet, doğum yeri, medeni durumu, eğitim durumu, kaç yaşında evlendiği, eşinin yaşı, eşiyle akraba olup olmadığı, nasıl evlendiği, evlenirken görüşünün alınıp alınmadığı, başlık parası verilip verilmediği, eşi tarafında cinsel veya fiziksel şiddete maruz kalıp kalmadığı, ailesinin evlenmeden önceki aylık geliri, kendisi ve eşinin şu andaki aylık geliri, cinsellikle ilgili evlenmeden önce bilgi sahibi olup olmadığı, ilk gece cinsel birleşme olup olmadığı, cinsel sorunlar nedeniyle kendisi veya eşinin psikiyatri veya psikiyatri dışında bir doktora gidip gitmediği sorgulayan bir formdur.

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (ÇÇRTÖ): Yirmi yaş öncesi istismar ve ihmal yaşantılarını geriye dönük ve niceliksel olarak taramaya yönelik bir öz bildirim ölçeğidir. 28 sorudan oluşmaktadır. Emosyonel istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, emosyonel ihmal, fiziksel ihmal olmak üzere 5 alt boyutu vardır. Bernstein (1995) tarafından yılında geliştirilmiş (24) Türkçe uyarlaması Şar (1996) tarafından yapılmıştır (25).

Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ): Spanier (1976) tarafından geliştirilmiştir (12). Toplam 32 madde ve 4 alt ölçekten oluşmaktadır. Eşler arası fikir birliği boyutu (EAFB); önemli konularla ilgili anlaşma seviyesini değerlendirmek amaçlı kullanılmaktadır (on üç maddelik). Eşler arası tatmin boyutu (EATB); eşler arasındaki duygu ve iletişim seviyesini değerlendirmek için kullanılır (on madde). Eşler arası birliklilik boyutu (EABB); eşler arasındaki fikir alışverişi, beraber yapılan aktiviteler, sakin bir şekilde tartışabilmeyi değerlendirmek için kullanılır (dört madde). Duygulanım ifadesi boyutu (DİB); sevgi gösterme şekillerini değerlendirmek

için kullanılmaktadır (dört madde). Ölçeğin bütününden alınan en düşük puan 0, en yüksek puan ise 151'dir. Yüksek puan uyumluluk göstergesidir. Doksan sekizden düşük puanlar evlilikteki uyumsuzluk ile ilişkilidir. Geçerlilik güvenilirlik çalışması Fisiloğlu ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (26).

Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (ACYÖ): Mc Gahuey tarafından hazırlanan ölçek 5 sorudan oluşmaktadır (27). Hastalardan doldurdukları günde dâhil son bir hafta içerisindeki cinsel durumlarına göre cevap vermeleri istenir. Ölçek maddelerinden elde edilen puanların toplamı ölçek toplam puanına eşittir. Ölçeğin Türkçe versiyonunun çalışmasında kesme puanı 11 olarak hesaplanmıştır. Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışması Soykan tarafından yapılmıştır (28).

İstatistiksel Analiz

Verilerin analizinde SPSS 18.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (ortalama, standart sapma, frekans), parametrik dağılım özelliği gösteren nicel ölçümlerin karşılaştırılmasında bağımsız değişkenler için t test, niteliksel verilerin karşılaştırılmasında dört gözlü düzende ve çok gözlü düzende Ki-Kare testi, gereken durumlarda Fisher's Exact test kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık için $p < 0.05$ değeri alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmamıza çocuk evliliği yapmış 50 gebe kadın ve 50 sağlıklı gebe kontrol alınmıştır. Çalışma ve kontrol grubunun sosyodemografik verileri değerlendirildi. Çalışma grubunun yaş ve ilk gebelik yaşının kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük olduğu saptandı (sırasıyla $p=0.04$, $p=0.001$). Diğer parametrelerde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı (Tablo 1).

Çalışma grubunda çocuk evliliği yapanların %86'sı 18 yaşından önce gebe kalmıştır.

Çalışma grubu ÇÇRTÖ'den almış oldukları puanlar açısından kontrol grubu ile kıyaslandı. ÇÇRTÖ alt ölçek puanlarına göre emosyonel istismar ($p=0.04$), alt ölçek kesme puanlarına göre ise fiziksel ihmal ($p=0.035$) puanları çalışma grubunda kontrol grubuna kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 1: Çalışma ve Kontrol grubunun Sosyodemografik Özellikleri

	ÇG (ort±ss)	KG (ort±ss)	p
Yaş	25.5±5.6	27.6±4.7	0.04*
Eşinin yaşı	29.9±6.3	29.2±4.9	0.48
Eğitim durumu	3.0±3.4	4.1±4.2	0.15
Eşinin eğitimi	7.0±3.7	6.1±4.2	0.23
Kardeş sayısı	7.8±2.7	6.9±2.4	0.11
Gebelik sayısı	3.3±2.0	2.7±1.6	0.84
İlk gebelik yaşı	17.6±2.2	22.8±3.5	0.0001*
Çocuk sayısı	2.0±1.7	1.8±3.4	0.66
	ÇG (%)	KG (%)	P
Doğum yeri			
Şehir	18 (%36)	25 (%50)	0.15
Kırsal	31 (%64)	25 (%50)	
Akraba evliliği			
Evet	25 (%50)	21 (%42)	0.42
Hayır	25 (%50)	29 (%58)	
Anne babanız akraba mı?			
Evet	21 (%42)	17 (%38)	0.41
Hayır	29 (%58)	33 (%66)	
Evlilikle ilgili görüşünüz alındı mı?			
Evet	40 (%80)	46 (%92)	0.08
Hayır	10 (%20)	4 (%8)	
Hiç düşünmediğiniz mi?			
Evet	19 (%38)	15 (%30)	0.39
Hayır	31 (%62)	35 (%70)	
Hiç kürtaj yaptırdınız mı?			
Evet	12 (%24)	11 (%22)	0.81
Hayır	38 (%76)	39 (%78)	

*p<0.05 istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı

Tablo 2: Çalışma ve kontrol grubunun ÇÇRTÖ ve Alt Ölçek Skorları

ÇÇRTÖ	ÇG (ort±ss)	KG (ort±ss)	p
Emosyonel istismar	8.9±4.2	7.5±2.8	0.04*
Fiziksel istismar	6.3±3.4	5.8±1.7	0.35
Fiziksel ihmal	8.9±2.8	8.4±3.2	0.42
Emosyonel ihmal	12.4±3.8	11.8±3.0	0.41
Cinsel istismar	5.5±1.6	5.1±1.0	0.18
ÇÇRTÖ Toplam Puanı	42.0±10.5	39.2±8.9	0.16
ÇÇRTÖ Kesme puanı	ÇG (%)	KG (%)	p
Emosyonel istismar			
7 puan ve altı	26 (%52)	39 (%78)	0.06
7 puan ve üstü	24 (%48)	11 (%22)	
Fiziksel ihmal			
7 puan ve altı	12 (%24)	22 (%44)	0.03*
7 puan ve üstü	38 (%76)	28 (%56)	
Fiziksel istismar			
5 puan ve altı	34 (%68)	34 (%68)	1.00
5 puan ve üstü	16 (%32)	16 (%32)	
Cinsel istismar			
5 puan ve altı	45 (%90)	47 (%94)	0.71
5 puan ve üstü	5 (%10)	3 (%6)	
Emosyonel ihmal			
12 puan ve altı	29 (%58)	30 (%60)	0.84
12 puan ve üstü	21 (%42)	20 (%40)	
ÇÇRTÖ toplam			
35 puan ve altı	14 (%28)	17 (%34)	0.51
35 puan ve üstü	36 (%72)	33 (%66)	

*p<0.05 istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı

Çalışma grubunda kontrol grubuna kıyasla evliliğin ilk yıllarında fiziksel ($p=0.001$) ve cinsel şiddete ($p=0.007$) maruz kalanların oranları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulundu (Tablo 3).

EABB ve DİB alt ölçek puanları çalışma grubunda kontrol grubuna kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur (sırasıyla $p=0.015$, $p=0.003$) (Tablo 4).

Çalışmamızda çift uyumunu etkileyebilecek etmenler için faktör analizi yapıldı. Çift uyumunu etkileyebilecek faktörler arasında en sık çocukluk çağı ruhsal travması, evlenme yaşı, ilk gebelik yaşı, cinsel istismar ve cinsel şiddete maruz kalma olduğu bulundu.

Cinsel istek, cinsel uyarılma ve ACYÖ toplam puanı çalışma grubunda kontrol grubuna kıyasla istatistiksel ola-

Tablo 3: Çalışma ve kontrol grubunun Şiddete maruz kalma sıklığı

	ÇG (%)	KG (%)	p
İlk gece cinsel birleşme oldu mu?			
Evet	40 (%80)	40 (%80)	1.00
Hayır	10 (%20)	10 (%20)	
İlk cinsel birleşmede ağrı kasılma oldu mu?			
Evet	36 (%72)	35 (%70)	0.82
Hayır	14 (%28)	15 (%30)	
Eşiniz sizi ilk gece cinsel birleşmeye zorladı mı?			
Evet	16 (%32)	8 (%16)	0.06
Hayır	34 (%68)	42 (%84)	
Evliliğin ilk yıllarında eş tarafından fiziksel şiddet varlığı?			
Evet	18 (%36)	2 (%4)	0.001*
Hayır	32 (%64)	48 (%44)	
Eşiniz evliliğin ilk yıllarında size cinsel şiddet uyguladı mı?			
Evet	16 (%32)	5 (%10)	0.007*
Hayır	34 (%68)	45 (%90)	
Eşiniz size şu anda fiziksel şiddet uyguluyor mu?			
Evet	2 (%4)	2 (%4)	1.00
Hayır	48 (%96)	48 (%96)	
Eşiniz size şu anda cinsel şiddet uyguluyor mu?			
Evet	5 (%10)	4 (%8)	1.00
Hayır	45 (%90)	46 (%92)	

* $p<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı

Tablo 4: Çalışma ve Kontrol Grubunun ÇÜÖ ve alt ölçeklerinin Skorları

ÇÜÖ	ÇG (ort±ss)	KG (ort±ss)	p
Eşler Arası Fikir Birliği Boyutu	51.0±8.2	50.6±8.6	0.850
Eşler Arası Tatmin Boyutu	28.6±4.4	27.1±4.6	0.096
Eşler Arası Birliktelik Boyutu	9.4±3.6	11.2±3.8	0.015*
Duygulanım İfadesi Boyutu	14.1±3.3	15.8±2.1	0.003*
TOPLAM PUAN	103.5±14.5	104.9±14.9	0.636

* $p<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı

Tablo 5: Çalışma ve kontrol grubunun ACYÖ Skorları

ACYÖ	ÇG (ort±ss)	KG (ort±ss)	p
Cinsel açıdan ne derece isteklisiniz?	3.9±1.9	3.0±1.5	0.012*
Ne kadar kolay uyarılırsınız?	2.8±1.4	2.4±1.0	0.088
Vajinanız ne kadar kolay ıslanır?	2.8±1.3	2.9±1.0	0.034*
Ne kadar kolay orgazm olursunuz?	3.1±1.4	2.7±1.0	0.065
Orgazminiz tatmin edici midir?	3.2±1.6	2.9±1.3	0.299
ACYÖ toplam	15.8±7.0	13.3±5.1	0.048*

* $p<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı

rak anlamlı derecede farklı bulunmuştur (sırasıyla $p=0.012$, $p=0.034$, $p=0.048$). Diğer parametrelerde gruplar arasında istatistiksel olarak farklılık saptanmamıştır (Tablo 5).

TARTIŞMA

Çalışmamızın en önemli bulgusu çocuk evliliği yapanların çift uyumunun kontrol grubuna kıyasla bozulmuş olduğunun belirlenmesidir. Çift uyumu alt ölçekleri olan eşler arası birliktelik boyutu ve duygulanım ifadesi boyutu puanları çocuk evliliği yapanlarda anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Eşler arası birliktelik boyutu ve duygulanım ifadesi boyutu, eşlerin birbirine sevgi gösterme davranışlarını, eşler arasındaki fikir alışverişini, birlikte aktivitede bulunma ve sakin bir şekilde tartışabilmeyi tanımlamaktadır. Çocuk evliliği yapanların bu alanlarda daha düşük puan alması eşleriyle kontrol grubuna kıyasla daha az uyum içinde olduklarını göstermektedir. Yapılan çalışmalarda evlenme yaşının çift uyumunu etkileyen önemli faktörlerden olduğu bildirilmiştir (29). Evlenme yaşı yükseldikçe evlilik uyumunun arttığı gösterilmiştir (14,30). Bu veriler çalışmamızda çocuk evliliği yapanların çift uyumunun bozulmuş olduğunu bulgularını desteklemektedir. Çocuk evliliği yapmanın çift uyumunu bozma açısından bir risk faktörü olabileceği değerlendirildi.

Çalışmamızda çift uyumunu etkileyebilecek etmenler için faktör analizi yapıldı. Çift uyumunu en çok etkileyen faktörlerin sırasıyla çocukluk çağı ruhsal travması, evlenme yaşı, ilk gebelik yaşı, cinsel istismar ve cinsel şiddete maruz kalma olduğu bulundu. Yapılan çalışmalarda çift uyumunu, çocukluk çağı travmalarının cinsel işlevleri etkileyerek bozabileceği gösterilmiştir (16-18). Ayrıca evlilik yaşı, gebelik ve cinsel sorunların çift uyumunu etkileyen önemli etmenler olduğu belirlenmiştir (31-33). Literatürdeki kısıtlı sayıdaki veriler çalışmamızın çocukluk çağı travması, erken evlilik ve cinsel istismarın çift uyumunu bozan en önemli etmenler olduğu görüşü ile benzerlik göstermektedir. Çift uyumu ölçeklerinde, çağı ruhsal travması, evlenme yaşı, ilk gebelik yaşı, cinsel istismar ve cinsel şiddete maruz kalma gibi faktörlerin sorgulanması ile çift uyumunu daha iyi değerlendirilebileceğini düşünmekteyiz.

Çalışmamızda çocuk evliliği yapanların çocukluk çağında daha fazla emosyonel istismar, fiziksel ihmale/şiddet ve cinsel şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Çalışmamızla uyumlu olarak Soylu ve arkadaşları çocuk

evliliği yapan kadınların önemli oranda fiziksel şiddet/istismara ve duygusal şiddet/istismara maruz kaldığını saptamışlardır (34). Dünyada ve ülkemizde yapılan birçok çalışmada çocuk yaşta olmanın fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma açısından önemli bir risk faktörü olduğunu bildirilmiştir (35-37). Çocuk evliliği yapanların evlilik öncesi ve sonrasında daha fazla şiddet ve ihmale maruz kalması düşük sosyoekonomik ve eğitim düzeyine sahip ailelerin bireyi olması, erken yaşta üstesinden gelemeyeceği sorumlulukların yüklenmesi, çocuk yaşta ebeveyn rolü üstlenmesi, cinsel açıdan olgunlaşmadan aktif cinsel yaşamının başlaması ayrıca eşleri ile aralarındaki yaş farkından dolayı eşine karşı savunmasız olması ile ilişkilendirilebilir.

Çalışmamızda çocuk evliliği yapan kadınların cinsel yaşamının kontrol grubuna kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bozulmuş olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmalarda ilk cinsel deneyimin erken yaşlarda olmasının cinsel yaşamı olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Özellikle olgun erkeklerle evlenen küçük kızlarda cinsel uyumsuzluk ve cinsel sorunların yaşanabileceği belirtilmektedir (38). Erulkar'ın yaptığı çalışmada çocuk yaşta evlenen kadınların cinsel ilişki yaşama isteklerinin diğer yaş grubundaki kadınlara göre belirgin olarak daha düşük olduğunu bulunmuştur. Ayrıca kendilerinden yaşlı erkeklerle evlendirilen kızların cinsel isteklerini ifade etmede zorluk yaşadığı bildirilmiştir (39). Sağlıklı bir cinsel ilişkinin uygun yer ve zamanda, istenilen kişi ile olabileceği ifade edilmektedir. Çocuk evliliği yapan kadınların cinsellik ilgili yeteri düzeyde bilgi ve deneyeime sahip olmaması, evleneceği kişiyi belirlemede yeterince özgür olmadıkları, cinsel açıdan olgunlaşmadan ilk cinsel birlikteliğini yaşaması göz önüne alınırsa cinsel yaşantılarının sorunlu olması beklenebilecek bir durumdur. Ayrıca çalışmamızda çocuk evliliği yapan kadınların cinsel yaşamının bozuk olduğunu destekleyen diğer bir veri de, çocuk evliliği yapan kadınların evliliğinin ilk gecesi cinsel ilişkiye kontrollere göre yaklaşık 3 kat daha fazla zorlanması idi. Çalışmamızla benzer olarak Erulkar ilk gece cinsel ilişkiye çocuk yaşta evlenen kadınların iki kat daha fazla zorlandığını bildirmişlerdir (39). Bu veriler çift uyumunu bozan cinsel travmanın çocuk evliliği yapanlarda daha sık görüldüğü bilgisini desteklemektedir.

Çalışmamızda çocuk evliliği yapan kadınların büyük bir çoğunluğunun 18 yaşından önce gebe kaldığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda çalışmamızla uyumlu olarak çocuk evli-

liği yapanların ilk gebeliğinin 18 yaş öncesinde olduğu saptanmıştır (36,40,41). Bu durum çocuk evliliğinin erken yaş gebelik için risk faktörü olduğu verisini desteklemektedir.

Yapılan çalışmalarla uyumlu olarak çalışmamızda çocuk evliliği yapan kadınların eğitim sürelerinin daha kısa, çocuk sayılarının, düşük ve kürtaj sayılarının daha yüksek olduğu bulundu. UNİCEF raporlarında çocuk evliliği yapma oranlarının eğitim süresi ile ters orantılı olarak değişmekte olduğu saptanmıştır. Erken evlilik ve yüksek doğurganlık arasında doğru bir orantı olduğu bildirilmiştir (42). Çocuk yaşta evlilik olması eğitim hayatının sonlanmış olması ile açıklanabilir. Çocuk evliliği yapan kadınlarda doğurganlık sürelerinin daha uzun olması erken yaş gebelikleri, çocuk sayısının fazla olması, daha fazla düşük ve kürtaj yapma açısından risk oluşturabileceğini düşünmekteyiz.

Çalışma örnekleminin sadece üniversite hastanesine başvuran kadınlardan seçilmiş olması, çalışma gruplarının sayılarının az olması ve kesitsel bir çalışma olması çalışmamızın önemli kısıtlılıklarındandır.

Kaynaklar:

- Boran P, Gökçay G, Devocioğlu E. Çocuk Gelinler. Marmara Medical Journal. 2013;26:58-62.
- Choe MK, Thapa S, Mishra V. Early Marriage and Early Motherhood In Nepal. J biosoc Sci. 2005;37:143-62.
- United Nations Population Found-UNFPA. Marrying too Young: End Child Marriage. New York: The United Nations Population Fund. 2012.
- Kılıç A. Çocuk Gelin Sorunu. Eğitim Dergisi. 2012; 33.
- Turhan E, Sangün Ö, İnandı T Birinci Basamakta Çocuk İstismarı ve Önlenmesi. STED. 2006;15:153-7.
- Bahar G, Savaş HA, Bahar A. Çocuk istismarı ve ihmali: Bir Gözden Geçirme. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2009;4:12.
- Oral R, Can D, Kaplan S, Polat S, Ates N, Cetin G, Miral S, Hanci H, Ersahin Y, Tepeli N, Bulguc AG, Tiras B. Child abuse in Turkey: an experience in overcoming denial and a description of 50 cases. Child Abuse Negl. 2001;25:279-90.
- International planned parenthood federation (IPPF) and the forum on marriage and the rights of women and girls Ending child marriage-a guide for global policy action. 2006
- Friedman MJ. Post Traumatic Stress Disorder: The Latest Assessment and Treatment Strategies. Kansas City: Compact Clinicals. 2000.
- Wright MOD, Crawford E, Del Castillo D. Childhood emotional maltreatment and later psychological distress among college students: the mediating role of maladaptive schemas. Child Abuse & Neglect. 2009;33:59-68.
- Soylu N, Ayaz M. Adli değerlendirme için yönlendirilen küçük yaşta evlendirilmiş kız çocuklarının sosyodemografik özellikleri ve ruhsal değerlendirmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 2013;14:136-44.
- Spanier GB. Measuring Dyadic Adjustment: New Scales for Assessing The Quality Of Marriage and Similar Dyads. Journal of Marriage and Family.1976;38:15-28.
- Yılmaz A. Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi. 2001;1:21-63.
- Yıldırım İ. Evli Bireylerin Uyum Düzeyini Etkileyen Bazı Etmenler. Ankara Hacettepe Üniversitesi. 1992.
- Levenson RW, Carstensen LL. Longterm marriage: Age, gender, and satisfaction. Psychology and Aging. 1993;5:301-13.
- Incesu C. Cinsel İşlevler ve Cinsel İşlev Bozuklukları. Klinik Psikiyatri. 2004;3:3-13.
- Kingsberg SA, Janata JW. Female sexual disorder: assessment, diagnosis and treatment. Urol Clin N Am. 2007;34:497-506.
- Kennedy SH, Rizvi S. Sexual dysfunction, depression, and the impact of antidepressants. J Clin Psychopharmacol. 2009;29:157-64.
- Eryılmaz G, Ege E, Zincir H. Investigating the factors which affect sexual life during pregnancy. CETAD Days-II Sexual Education. Social Association of ITU, Istanbul. 2000.
- Eryılmaz G, Ege E, Zincir H. Factors effecting sexual life during pregnancy in eastern Turkey. Gynecol Obstet Invest. 2004;57:103-8.

SONUÇ

Çalışmamız çocuk evliliği yapanlarda çift uyumu ile çocukluk çağı travması ve cinsel işlevlerin birlikte değerlendirildiği ilk çalışmadır. Çalışmamızda çocuk evliliği yapanların çift uyumunun bozulmuş olduğu ve buna en fazla çocukluk çağı ruhsal travması, erken yaşta evlenme, çocuk yaşta gebe kalma, cinsel istismar ve cinsel şiddete maruz kalmanın neden olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çocuk evliliği yapan kadınların cinsel işlevlerinin önemli oranda bozulduğu tespit edilmiştir. Her toplumun öncelikli amacı toplumun temel yapı birimi olan ailenin verimli ve üretken olmasını sağlamaktır. Çocuk evlilikleri toplumun temel dinamiği olan aile kurumu için travmatik bir ortama zemin hazırlamaktadır. Çocuk evlilikleri hakkında toplumun bilinçlendirilmesi bu konuda politikalar oluşturulması ve bunun sonucu olarak ta engellenmesi çift uyumunun artabileceğini böylelikle gelecek nesillerin daha iyi bir aile ortamında yetişebileceğini düşünmekteyiz.

21. Naim M, Bhutto E. Sexuality during pregnancy in Pakistani women. *Pak Med Assoc.* 2000;50:38-44.
22. Reeder SJ, Martin LL, Koniak-Griffin D. *Maternity Nursing Family, Newborn and Women's Health Care.* 18th., eds. Philadelphia: Lippincott. 1997.
23. Nelson S. *Women's Sexuality.* Andrews G, Studd J. Elsevier. 2005.
24. Bernstein DP, Ahluvalia T, Pogge D, Handelsman L. Validity of the childhood trauma questionnaire in an adolescent psychiatric population. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry.* 1997;36:340-8.
25. Şar V, Öztürk E, İkikardeş E. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Gecerlilik ve Güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri J Med Sci.* 2012;32:1054-63.
26. Fişiloğlu H, Demir A. Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for Measurement of Marital Quality with Turkish Couples. *European Journal of Psychological Assessment.* 2000;16:214-8.
27. McGahuey CA, Gelenberg AJ, Laukes CA, Moreno FA, Delgado PL, McKnight KM, Manber R. The Arizona Sexual Experience Scale (ASEX): reliability and validity. *Journal of Sex and Marital Therapy.* 2009;26:25-40.
28. Soykan A. The reliability and validity of Arizona sexual experiences scale in Turkish ESRD patients undergoing hemodialysis. *International Journal of Impotence Research.* 2004;16:531-4.
29. Özügürlü K. *Evlilik Raporu. Evlilik ve Yaşam Birlikteliği. Genişletilmiş yeni baskı.* 1. Basım İstanbul: Altın Kitaplar Bilimsel Sorunlar ve Başvuru Dizisi.2013.
30. Demiray Ö. *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi.* Dicle Üniversitesi. Diyarbakır. 2006.
31. Curun F. *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki.* Ankara Üniversitesi. Ankara. 2006.
32. Feeney JA. Attachment, marital interaction and relationship satisfaction: A diary study. *Personal Relationships.* 2002;9:39-55.
33. South SJ, Lloyd KM. Spousal Alternatives and Marital Dissolution. *American Sociological Review.* 1995;60: 21-35.
34. Jensen R, Thornton R. Early female marriage in the developing world. *Gender and Development.* 2003;11:9-19.
35. Mikhail SLB. Child marriage and child prostitution: Two forms of sexual exploitation. *Gender & Development.* 2002;10:43-9.
36. Chowdhury FD. The socio-cultural context of child marriage in a Bangladeshi village. *Int J Soc Welfare.* 2004;13:244-53.
37. Erulkar A. Adolescence Lost: The Realities of Child Marriage. *Journal of Adolescent Health.* 2013;52:513-4.
38. Ertem M, Saka G, Ceylan A, Değer V, Çiftçi S. The Factors Associated with Adolescent Marriages and Outcomes of Adolescent Pregnancies in Mardin. *Journal of Comparative Family Studies.* 2008;39:229.
39. Raj A, Boehmer U. Girl child marriage and its association with national rates of HIV, maternal health, and infant mortality across 97 countries. *Violence Against Women.* 2013;19:536-51.
40. UNICEF. *Early Marriage: A harmful Traditional Practice.* UNICEF. 2005.
41. Sır A, Kaya A, Bez Y. Erken Yaş (18 yaş altı) Evlilikleri: Diyarbakır Örneği. *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu;* 27-28 Nisan 2012; Ankara.
42. Kalmuss DS, Namerow PB. Subsequent childbearing among teenage mothers: The determinants of a closely spaced second birth. *Family Planning Perspectives.* 1994;26(4):149-53.